

Kukorelly Endre: *Jo-hó!*[□]

Sickratman: a nagy Én (szerzői kiadás, 2011. november)

Figyeltem és jól éreztem magam. És ha ez nem művészet: hát nem az
De akkor nem is kell művészet.
(Karinthy Frigyes: *Nihil*)

Zenés CD, buliban jó, táncolni lehet rá, háttérzenének jó, hallgatni jó. Érdeemes előbb a szövegeket hozzáolvasva alaposan meghallgatni, hogy később már ne kelljen olyan alaposan figyelni. Elég vegyesek, olykor irgalmatlan jók, néha csupán meglehetősek, szerző a sok vacaksággal együtt is komolyvidám, durvafinom dolgozatokat tesz hozzá a manapság újra *Sollen!*, (el)várt ún. politikai költészethez. A zene sem mindig hibátlan – vagyis bonyolult, mert ha külön-külön ez-az olykor-olykor nem tetszik is, együtt bejön az egész.

Előbb eléggé, aztán nagyon.

Az egész anyag tehát: meglepő, vicces, szívbemarkoló, játékos, drámai, sokszor zseniális, keserűen gúnyos, és – persze alapból mégis „csak” dalszövegek – sok az erőlködés, agyasság, forszírozott durvulás, közhelyes laposság és hatásvadászás. Tangó, rock, rap, kommunista induló és Mozart, Kauko Röyhkä és The Tokens, számos zenei idézet, hol szívszorító (a *Szerelem*, Cserepes Károly szívbe-gyomorba markoló népdalfeldolgozása, meg egy szlovák népdal), hol bosszant, mint a *Pinamína* – hogy a szélső pontokat jelezzem. Mindenképp túlteng a paródia, a paródiát mint témát egyszerűen aránytalannak érzem. A trágárság is mértéktelenül sok, ráadásul így indít, ez a felütés, viszont egyáltalán nem hip-hopos vagány-állatos, hanem pubertás kisfiús, amin kicsit azért meg vagyok lepődve. „Úgy lennék a te édes kis bikád” meg „úgy lennék a te kanod, kis szukám” így csak gyerekes.

Pubi.

Nem hiszem el neki, hogy ha „nem figyelek, lekurja a csajom”, és ez hiba. Az ennyire lent, alatt szárnyaló sosem oké, biztos nem jo-hó az, hogy „jó a szagod, már kapod a magot”, noha még ez a legjobb a nemjőkből (Lyuk-lyuk). Az öv alatt erősködő poénság gyengus, épp azt nem bontja le, amit bombázni vél, a prudériát, a hipokrizist. Aki ugyanis zabálja az ilyesmit, annak túl kevés ennyi, átszalad rajta, akinek viszont nem tetszik, védekezve háritja, lepattintja magáról, nem marad benne, nem lesz elég érdekes, mivel nem érint érdekeket. Ha legalább viccesen volna alpári, nem amolyan félrenézősen! Mint mikor felebarátod miatt, helyette szégyenkezve muszáj félrefordítanod a fejed. Ilyenkor szinte jól jön, hogy sok a dada, nem mindent veszel le, mert olykor nincs is mit levenni.

Máskor nem annyira jön jól, mivel lemaradhatsz nagy(on szép) dolgokról, például a *Tirpák himnusz*ról, és sorolom még, ám vegyük előbb – és külön – a zenét. Lévéen ez mégiscsak zenebonacédé, meg hát annyira nem is értek hozzá, igaz viszont, hogy érezni, élvezni vagy szenvedni tőle, különösen bírok. Az eredeti-hazai, Szántó Gábor, Bicskei Titusz a Bëlgából és Szabó Viktor, szinte mind bejön, egyből dúdolom, príma, fülbemászó, bemozgatja a lábat, és, akár értem, akár nem, ha akármennyire titokban tartja is sokszor Sickratman, amit énekel, hamar a memóriába sodródik a szöveg. Verseket zenével nem tanulsz, a megtapadt dallam automatikusan és kimoshatatlanul beléd mossa, gagyít, giccset, gázt, a totál értelmetlenséget is, annyira, hogy simán el bírod szavalni (azt, hogy kislány a zongorán áll), ha az énekfunkciót kikapcsolod magadban. Thuróczy Szabolcs pintérbélás tónusban előadott versét (Szüdi György: Egy tücsökkel bibelődöm, beszélő elvan egy tücsökkel, majd megöli, mert ő az erősebb) nem tudom pontosan visszamondani, nem lévén hozzá muzsika. Az *Úgy lennék* viszont egyből megvan – dallam és a hozzáragadt szöveg –, és ezzel mintegy meg van véve. Joe is.

[□] Ez az írás (vagy majdnem ez, mert sok helyen javítottam) megjelent az *Élet és Irodalom* 2015/11-es (március 13.) számában.

Nagyon joe, „pörögök egyedül a világ közepén / Forog az egofuga, kicsurog az, ami nem én”, a brutális(nak szánt)ak közül a leghitelesebb.

A *Mélypont* is, semmisse nincsen énbennem itt benn-depresszió, a lemez egyik legjobb darabja. A *Menned kell* is csúcs, tényleg táncolnod kell rá, „tenned kell valamit”, és valahol telitalálat az, hogy „valahol nevetséges a ruhád, nevetséges a szád”. A *Szürke fény* is remek, „Vigyél a magánügyedbe dinamikát / Annyira jó az élet / Tisztán szabadidő”, vedd komolyan! A *Ha ölni* pedig igazi vers: „tiéd a szívem, ahogy annyi másé, de / közelít az idő, a megtorlásé / minden a tied, ami megkap téged, és / semmisse marad, csak a semmiséged”, tetszik, de most nehogy megkérdezze véletlenül valaki, hogy mi(lyen) az igazi vers, és hogy akkor ezek szerint a többi nem igazi-e stb.

A *Tibi* például nem vers, viszont nem rossz szám, bár én nem szeretem, inkább átugrom, mint nem. A *Légy különös* semmi különös (bár az ügyes, hogy legyél verem / Kikerüljelek, belédesem): annál különösebb viszont a *Jézuskával a Szentmisén* (gondolom Elisabeth von Schmidt-Pauli költeményére írva), nem csodálnám, ha a kontextus miatt tuti blaszfémianak tituláltatna. Ezzel, általános tetszésem mellett körülbelül fölsoroltam az eredeti zenéket.

Az idézetek/megidézések/parafrazisok, a paródiák kevésbé tetszenek. Leporello regiszteráriája, bár van némi népnevelői benne, így be-ki-le-föl-meg-el-átdolgozva (szét, össze-vissza), infantilis. Akadnak vicces részek („Jó nagyon a kulturált, és jó a balta. Mélyen ezotérikust is hűz a barma”), de komolyan nem vicces, hogy „akivel kamatyolt, beleírtam”, hogy „albán utász veteránnő” meg a „puncikák, nyíljatok hát!”-féle kamaszos idétlenség. Legalább az 1003 maradhatott volna (*maradt – P. M. megjegyzése*), ez a Kierkegaard által is megcsodált alapszám spanyol nő-mennyiség! Paizs amúgy alkalmanként ujjbábozással végigéneкли a *Don Giovannit* saját szöveggel: komoly teljesítmény, szépen és hősiesen csinálja, szórakoztató, vicces stb., de egyetlen rész mutatóban kiragadva nem illik ide. A *Dórémi* pedig – uroggyunk!

Bár az aranyos, hogy „Aú, vidámparkba' élj!” – tehát mégse uroggy' – sőt, élj lehető legvidámabb parkokban!

Igen, mégis a legnagyobbat szólnak-ütnek, legszomorúbban legviccesebbek a legbélgásabb (zene: Titusz) magyar(kritikus) dalok, a *Hülye magyarok* és a *Küsid*. Mely menetből, egy az egyben nemzeti hip-hop aranyérmes: elő van adva a honfoglalás(monda) a fehérlóval, „Árpi bácsival” („nézte is a vezér ám a víz-, a fűv-, a földet, / Hogyha a hagyomány is, csak bizonyos áldozatot ér meg” édes a víz, zsíros a föld, bejön a fű nagyon”), és a „zselé” Szvatopluk fergeteges szólomával („Agyonütöm a lovadat, görbelábu szar, / Dugjad fel az ajándékok magadnak, magyar! / Azé a föld, aki azér' elébb odanyúl! Gyorsaság a jogossághoz így viszonyul!”), nagy vigyor.

És maxi riszpekt! „Paráztak, mer a magyarnak pusztá csak a jó, hisze' / Szemmel nem tartani egymást sehogyse baró”, hibátlan, legszívesebben az egészet idemásolnám. A végén egy fájdalmasan, csodásan képzavaros, dilettáns irredenta költemény bizonyos Csighy Sándortól, hogy aszondja, „Ha egyszer temetni fogják a magyart, / ne legyen magyar a temetésen... / Gyászmagyarnak ne maradjon senki! / Ne maradjak élve én sem... én sem”, mindez szélsőjobbikos parlamenti képviselősen hörögve-szavalva, hátborzongató. Nincs is kedvem eldönteni, a költemény vagy előadása tesz-e rám nagyobb hatást. „A Bükk boruljon bőgve a Mátrára, / a Tátra csókja a Cenket érje / és Ady Endre lelke lángostorral / álljon a zilahi Terbetére // Petőfi öntse medréből a Tiszát” satöbbi, ez nagyon ott van. Csodásan passzol a „bizony kibaszottul atom” a *Hülye magyarok* című szám közhelyből kibillentő szuper névsorolvasásához, melyben bonyodalmak nélkül összejön a Puskás Ferenc, Pándy atya, Bartók Béla, Lugosi Béla kvartett a Báthory Örzse, Jézus Krisztus, Attila trióval vagy a Zsazsa Gabor, pannongyík duóval.

Plusz Nadas Péter.

Könyörtelenül telibe trafál. Paprika, Cicciolina, Neumann. „Kilencnyolcvan: Farkas Bercit kilőtték az ürbe / Örült az ország, magyar gyerek feljutott a mennybe”, ez így minimum erős. Az hogy „Drága szentünk, Jobbos Pityu, testvért kapott négybe / Fülbe ólom, vakíttatás, jövőnk érdekébe / Izlandon a kereszténység népszavazás útján létesült / Milyen kis nép, mégis sikerült”, idegesítően pontos. Igazságtalanul pontos.

„Szívcsakra vagy ciszta”, ez igazságtalanul pontos.

Nettó negativitás, nulla együttérzés, nincsen benne szeretet – hogy a magyar-sorjázásban

megidézett Kertészt idézzem. Tény, hogy Sickratman/Paizs Miklós verseiben semmi megengedőt, semmi kegyest nem találok. Mintha egyenest rettegne a szeretettől – ami már-már szerethető benne. Nagyságrendekkel sprődebb, kegyetlenebb – tehát védekezőbb, önvédelemre berendezkedettebb – a bëlgak poétikájánál/politikájánál, akik minden hülyemagyarokozás, a szélsőjobb kifizurázása mellett is mintha nem kizárólag a belga söröket, de a magyar (bor)okat is szeretnék. Aki kedvencemben, a *Tirpák himnuszban* énekel, nem szeret.

„Amerre én menyek, zsvány Magyarország rablott jószágjába, / »setét tirpák!« járja, »setét tirpák!« járja. // Deli Bereg megye, hazám, Szabolcs-Szatmár, lázadazgathatnál! / Csibe nyisd ki a szád, csibe nyisd ki a szád! // Ne engedd a magyart, földed bitorálni, magos lesz az ára / Elemészt Magyarország, elemészt Magyarország.”

Hihetetlen ereje van.

Nagy politikai vers: politika és poétika, ahogy kivételes szépséggel összejön, helyet követel(ek neki) közéleti versantológiákba. Kérlelhetetlenül igaz igaztalanság, evvel a dalban nincs irgalom.

Nem szabadít föl.

Nem felszabadult. A neurotikus negativitás vérbe frusztrált beszéd: ahogy előbb a trágárságtúltengésről is írtam, inkább erősíti, mint lebontja, ami ellen szól. Ahelyett, hogy minimum kifordítaná, felénk fordítaná megoldatlanságainkat, rögzíti azt, visszaigazolja legitimálja is, rossz esetben. És vannak rossz esetek. Az irónia utánozva kicsúfolja, tükörben, fordítva, a visszájáról mutatja, amit mutat, ez minimum helyes, ki vannak oktatva-parodizálva a magyarok, bunkómagyarok, zsványmagyarok, nagyon helyes, de ha csöppnyi hely sincs hagyva a szeretetnek, legalább az empátiának, akkor hu!

Akkor jaj! Az szűk.

„Ja igaz: a lépcsőházból lejövet / (Még ott, volt szeretőmnél) arra gondoltam [nem én, hanem Karinthy], / Hogy most meg kellene dögölni / És kiölni a nyelvemet.” A túlzásba vitt kioktatás bezűkít, bezúz, másokat kiokítani nem különösebb kunszt, nem művészet: konkrétan ezeknek a megjegyzéseknek nincs esztétikai vonatkozása, nem is beszélve arról, hogy „ha neked ez nem képez művészetet / Kedves Ernő: hát akkor nem művészet – Nem is az a fontos, hogy művészet-e / Vagy sem; – nem az a fontos”, ahogy Karinthynál áll.

Hanem „az a fontos, hogy figyeljenek / Az emberek és jól érezzék magukat”, és én, minden jaj és hu mellett is, jól érzem magam attól, amit hallgatok, ez volna az alap. A zenei anyag így összerakva kellőképp kommersz, szépen adja el magát, meg is veszem.

Ennek a KoraiÖrömös, exBëlgás buddhista nemezkesztő, különféle lehetetlen, alig létező hangszereken játszó, Nemzeti Hip-hop-os embernek a CD-jét.

Behalt a CD, tehát meg kell venni.

Mert élvezetes.

Élvezetesen elbizonytalanító, vicces-kemény, rossz(kis)fiús, sokszor fájdalmas-szarkasztikus, és élvezetes, ahogy idézőjelek közt van az egész mindenség. Megidézett és idézőjelbe tett slágergyanús eladandók, ez tanulságos. Még ha egyelőre még nem is tudom, mit tanuljak belőle. Azt, hogy ha alter vagy, légy kommersz?

Hogy az alternatív népszerű lehet, természetesen válhat azzá?

A Buzi-e vagy?-tól, Paizs Miklós közbeszédbe is alaposan bekavaró 2004-es első lemezétől sok (konkrétan tíz) év telt el. Azóta az a skatulya, hogy underground művészet, meglehetősen elcsúszott a helyéről. Vagyis az alkotók (többé-kevésbé) akár maradhattak is, inkább a befogadó ment oda – konkrétan akár a föld alá is, mint Mundruczó Kornél / Térey János *Nibelung-lakóparkjához* a sziklakórházba.

Hogy *A jég* a Nemzeti Színházban és *A Frankenstein-terv* a Bárka mellett egy konténerben – alternatív-e? Schilling és Pintér? – hogy csak a kedvenxxceimet soroljam. Hogy jó volna, ha a jó nem maradna underground, előtörne, elől virítna, és nyilvánvalóvá válna, mennyire nem korrekt a „bevettektől”, „struktúráján bévüliektől” alternatívnak kinevezni a be nem vetteket, azoknak pedig ezt gögből elfogadni? És gög elfogadni, hogy a szubverzív ajánlat eleve a keveseké? Hogy a vidámpark nem szomorú, a népszerű nem ócska, és nem igaz, hogy a lapos-megszokott, a giccs kell a

tömkelegnek? Nem igaz, hogy az istennek sem óhajt felforgatva, fölrázva és megtisztítva lenni? Hogy a szubkultúra kultúra, és minden mű alternatív?

Tizenhétszer bírtam leírni azt, hogy jó.